

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**Практичні завдання
з навчальної дисципліни
"ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ"
для студентів галузі знань
0305 "Економіка та підприємництво"
денної форми навчання**

Харків. Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014

Затверджено на засіданні кафедри статистики та економічного прогнозування.

Протокол № 10 від 10.02.2014 р.

Укладачі: Карпенко А. С.

Бровко О. І.

Грачов В. І.

П69 Практичні завдання з навчальної дисципліни "Фінансовий аналіз" для студентів галузі знань 0305 "Економіка та підприємництво" денної форми навчання / укл. А. С. Карпенко, О. І. Бровко, В. І. Грачов. – Х. : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. – 44 с. (Укр. мов.)

Подано практичні завдання, метою яких є закріплення й поглиблення знань теоретичного та практичного матеріалу, набуття навичок аналізу різних типів даних.

Рекомендовано для студентів галузі знань 0305 "Економіка та підприємництво" денної форми навчання.

Вступ

У сучасній ринковій економіці та в організаційно-методичному забезпеченні відбуваються постійні коректування, обумовлені динамічними змінами функціонування суб'єктів господарювання. Під час вибору доцільних стратегічних рішень особливого значення набуває достовірною інформація, здатна в повному обсязі відображати дійсне фінансове положення підприємства, гарантуючи його "прозорість" для акціонерів, інвесторів і менеджерів.

У зв'язку з цим зростає роль фінансового аналізу, який є однією із важливих систем підтримки ефективності фінансового управління.

Фінансовий аналіз є надійним інструментом, за допомогою якого зацікавлені особи можуть підвищити якість прийняття управлінських рішень. Використання аналітичної інформації дає можливість своєчасно виявляти, усувати недоліки в фінансовій діяльності і знаходити резерви підвищення вартості підприємства. Введення національних стандартів бухгалтерського обліку, підвищення ролі фінансового аналізу при проведенні аудиту фінансової звітності в значній мірі змінює підходи до методологічного забезпечення фінансового аналізу.

Отже, становлення та закріплення ринкових відносин потребує певних знань із методики та методології фінансового аналізу на сучасному етапі розвитку національної та світової економіки.

Практичні завдання виконуються під час проведення аудиторних практичних занять згідно з робочою програмою з навчальної дисципліни "Фінансовий аналіз". Під час їх виконання студенти повинні осмислити та використати знання, отримані на лекціях та під час самостійної роботи, а також набути навичок проведення відповідних розрахунків, формування аналітичних висновків та їх адекватної економічної інтерпретації.

Вихідними даними для виконання практичних завдань є фінансова звітність господарюючих суб'єктів, а саме форма № 1 "Баланс" та форма № 2 "Звіт про фінансові результати". Така звітність, складена за конкретним підприємством, надається студентам викладачем та використовується ними наскрізно протягом всього семестру для виконання наведених завдань.

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи фінансового аналізу

Тема 1. Сутність фінансового аналізу та характеристика фінансових ресурсів підприємства

Теоретичні питання до розгляду

1. Передумови виникнення фінансового аналізу.
2. Місце фінансового аналізу у функціонуванні економічного механізму управління підприємством.
3. Концептуальна структурно-функціональна схема фінансового аналізу господарюючих суб'єктів.
4. Характеристика фінансових ресурсів підприємства.
5. Зв'язок економічного аналізу з іншими науками і дисциплінами.

Тема 2. Методи та методика проведення фінансового аналізу

Теоретичні питання до розгляду

1. Основні елементи методичного забезпечення фінансового аналізу.
2. Переваги та недоліки існуючих методичних рекомендацій щодо проведення фінансового аналізу.
3. Методи фінансово-аналітичного оцінювання балансу підприємства.
4. Організація фінансового аналізу на підприємстві.

Тема 3. Інформаційна база фінансового аналізу

Теоретичні питання до розгляду

1. Характеристика користувачів інформаційних ресурсів фінансового аналізу підприємства.
2. Бухгалтерська та фінансова звітність як інформаційна база фінансового аналізу.

3. Зміст, структура, призначення основних форм фінансової та бухгалтерської звітності.

4. Види взаємозв'язку показників бухгалтерської та фінансової звітності.

Тема 4. Показники фінансового стану підприємства та їх характеристика

Теоретичні питання до розгляду

1. Система показників фінансової звітності підприємства.
2. Система показників фінансового плану про доходи підприємства.
3. Система показників фінансового плану про витрати підприємства.
4. Оцінка фінансового стану підприємства за величиною показників його діяльності.

Тема 5. Аналіз наявності та ефективності використання оборотних коштів підприємства

Завдання. Оборотні активи підприємства повинні забезпечувати безперервний процес господарської діяльності підприємства і його безперебійну поточну діяльність. Це обумовлює підвищену увагу до їх стану та структури з боку керівництва підприємства. Використовуючи дані фінансової звітності, слід провести аналіз стану та ефективності використання оборотних коштів підприємства.

Методичні рекомендації

Для виконання завдання слід провести розрахунки, наведені в табл. 1, 2 та за їх результатами сформувані відповідні аналітичні висновки. При цьому слід звернути увагу на таке:

проаналізувати вартість та склад оборотних активів підприємства, виділити складові, що мають найвищу (найнижчу) питому вагу та надати цьому відповідну інтерпретацію з точки зору їх економічного змісту;

розглянути динаміку вартості та структури оборотних активів та як дані зміни вплинули на фінансовий стан підприємства;

оцінити ефективність використання оборотних коштів у кожному періоді окремо та в динаміці, звернути увагу на швидкість їх обороту та прибутковість;

зробити загальний висновок про стан оборотних активів на аналізованому підприємстві.

Таблиця 1

Загальна оцінка складу та структури оборотних активів підприємства

Показник	Формула розрахунку	На початок року	На кінець року	Відхилення +/-
Всього оборотних активів, тис. грн	р. 1195			
у тому числі:				
запаси, тис. грн	р. 1100			
% до оборотних активів				
дебіторська заборгованість	рр. 1125 – 1155			
% до оборотних активів				
грошові кошти та їх еквіваленти	рр. 1165 – 1165			
% до оборотних активів				
інші оборотні активи	рр. 1170 – 1190			
% до оборотних активів				

Таблиця 2

Показники стану і ефективності використання оборотних коштів

Показник	Визначення	На початок	На кінець	Відхилення +/-
1	2	3	4	5
Розмір власних оборотних коштів підприємства:				
1) за П(С)БО	(1495 – 1095) ф. 1			
2) за методикою Аудиторської палати України	(1195 – 1695) ф. 1			

1	2	3	4	5
Коефіцієнт реальної вартості оборотних коштів у майні підприємства	1195 ф. 1 / 1300 ф.1			
Коефіцієнт обороту оборотних коштів	р. 2000 ф. 2 / / 1195 ф. 1 _{ср} *			
Оборотність оборотних коштів	360 x 1195 _{ср} / / р. 2000 ф. 2			
Коефіцієнт завантаження	р. 1195 ф. 1 _{ср} / / р. 2000 ф. 2			
Коефіцієнт ефективності (прибутковість) оборотних коштів	р. 2090 ф. 2 / /р. 1195 ф. 1 _{ср}			
Рентабельність оборотних коштів	р. 2090 ф. 2 x 100 % / / р. 1195 ф. 1 _{ср}			

Примітка: с. р. – середньорічне значення

Стан оборотних коштів підприємства характеризується в першу чергу їхньою наявністю на певну дату.

Відповідно до П(С)БО 2 наявність власних оборотних коштів підприємства визначається як різниця між підсумком розділу 1 пасиву балансу "Власний капітал" і підсумком розділу 1 активу балансу "Необоротні активи".

Також власні оборотні кошти можна розраховувати як різницю між оборотними активами й поточними зобов'язаннями. Алгоритм цього розрахунку рекомендовано Аудиторською палатою України.

Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами характеризує наявність власних оборотних коштів, необхідних для фінансової стабільності підприємства, його незалежності від позикових коштів. Якщо значення даного коефіцієнта нижче 0,1, то підприємство вважається неплатоспроможним. Зростання даного коефіцієнта свідчить про підвищення фінансової незалежності та зниження ризику фінансових вкладень.

Коефіцієнт реальної вартості оборотних коштів у майні підприємства показує, яку частину в майні підприємства займають оборотні кошти.

Для характеристики ефективності використання оборотних коштів на підприємстві можуть бути використані такі показники:

коефіцієнт оборотності характеризує кількість оборотів оборотних коштів за аналізований період;

швидкість обороту (оборотність) ОС характеризується періодом, за який оборотні кошти підприємства здійснюють один оборот, тобто проходять всі стадії кругообігу на підприємстві;

коефіцієнт завантаження оборотних коштів є зворотним до коефіцієнта оборотності і характеризує наявність оборотних коштів у кожній гривні вартості реалізованої продукції. Чим менше оборотних коштів припадає на 1 грн обсягу реалізації, тим ефективніше вони використовуються;

коефіцієнт ефективності (прибутковість оборотних коштів) характеризує, скільки прибутку припадає на 1 грн вартості оборотних коштів підприємства;

рентабельність оборотних коштів – це відносний показник, що визначає ступінь ефективності використання оборотних коштів.

Практичні завдання до розв'язання

Завдання 1. Проведіть горизонтальний та вертикальний аналіз оборотних активів підприємства за допомогою показників, які характеризують динаміку, що вивчають активи (табл. 3).

Таблиця 3

Структура оборотних активів підприємства, тис. грн

Статті оборотних коштів	На початок року	На кінець року
1	2	3
1. Запаси	3 143,3	4 274
2. Векселі отримані		
3. Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1 026,6	1 190,4
4. Дебіторська заборгованість за розрахунками	–	95,8
5. Інша дебіторська заборгованість	1 105,7	1 565,1
6. Поточні фінансові інвестиції	–	300

1	2	3
7. Грошові кошти та їх еквіваленти	571,4	440,6
8. Інші оборотні активи		
9. Витрати майбутніх періодів		5,7
Разом	5 847	7 771,6

Завдання 2. Результати діяльності підприємства характеризуються такими показниками, які наведені в табл. 4.

Таблиця 4

Результати діяльності підприємства

Показник	Минулий рік	Звітний рік
Одноденна виручка	273,87	297,5
Кількість днів періоду, що аналізується	360	360
Середня вартість оборотних коштів, тис. грн	8 726,1	8 851,9

Необхідно розрахувати: виручку від реалізації; оборотність оборотних коштів у днях; коефіцієнт оборотності оборотних коштів.

Складіть аналітичний висновок.

Визначте суму грошових коштів, що були вивільнені з обороту внаслідок прискорення оборотності оборотних коштів або додатково залучені в оборот унаслідок уповільнення оборотності оборотних коштів.

Завдання 3. Результати діяльності підприємства наведено в табл. 5.

Таблиця 5

Результати діяльності підприємства, тис. грн

Показник	Минулий рік	Звітний рік
Прибуток (збиток)	53,55	63,4
Виручка від реалізації	463,7	386,0
Середня вартість оборотних коштів	35,5	39,2

Визначте коефіцієнти віддачі й рентабельності оборотних активів.

Розрахуйте абсолютні прирости й темпи зростання показників, які наведені в табл. 5.

Провести оцінку впливу факторів, пов'язаних з ефективністю використання оборотних активів на показники фінансово-господарської діяльності підприємства. Зробіть висновки.

Змістовий модуль 2. Аналіз фінансового стану підприємства

Тема 6. Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства

Аналіз ліквідності балансу

Завдання. На основі даних форми № 1 "Баланс" необхідно визначити ліквідність балансу аналізованого підприємства.

Методичні рекомендації

Ліквідність балансу визначається ступенем покриття зобов'язань підприємства такими його активами, строк перетворення яких у готівкові кошти відповідає строку погашення платіжних зобов'язань.

За результатами аналізу даних таблиці слід визначити ліквідність балансу підприємства в аналізованому періоді, виходячи з даних: баланс вважають абсолютно ліквідним, якщо $A1 \geq P1$, $A2 \geq P2$, $A3 \geq P3$, $A4 \leq P4$. Невиконання однієї з перших трьох нерівностей свідчить про порушення ліквідності балансу. Тому якщо будь-яка з нерівностей має знак, протилежний зафіксованому в оптимальному варіанті, ліквідність балансу більшою або меншою мірою буде відрізнятися від абсолютної.

Зіставлення найбільш ліквідних активів та їх швидкоореалізованих елементів із найбільш терміновими зобов'язаннями і короткостроковими пасивами дає можливість оцінити поточну ліквідність. Поточна ліквідність свідчить про платоспроможність підприємства в найближчий, до моменту проведення аналізу, час.

Порівняння повільноореалізованих активів із довгостроковими зобов'язаннями відображає перспективну ліквідність, яка надає прогноз платоспроможності на основі зіставлення потенційних надходжень і платежів. Таким чином, необхідно дослідити співвідношення зазначених груп активів і пасивів у досліджуваному періоді та встановити тенденції у структурі балансу та його ліквідності (табл. 6).

Показники ліквідності балансу підприємства

Стаття активу	Джерело інформації, форма № 1	На початок року	На кінець року	Стаття пасиву	Джерело інформації, форма № 1	На початок року	На кінець року
1. Найбільш ліквідні активи, А1	р. (1160 + ... +1170)			1. Найбільш термінові зобов'язання, П1	р. (1610 + ... + 1660)		
2. Активи, що швидко реалізуються, А2	р. (1100 / 1155)*			2. Короткострокові пасиви, П2	р. (1600)		
3. Активи, що повільно реалізуються, А3	р. (1100 запаси / / 1100 нзп)+ + р. 1190 + р. 1170			3. Довгострокові пасиви, П3	р. 1695		
4. Активи, що важко реалізуються, А4	р. 1095			4. Постійні пасиви, П4	р. (1495 +1595 + + 1695)		

Примітка: * - крім рядків, які не входять до підсумку балансу.

Аналіз коефіцієнтів ліквідності

Завдання. Використовуючи дані фінансової звітності підприємства, необхідно розрахувати та проаналізувати коефіцієнти ліквідності.

Методичні рекомендації

Аналіз ліквідності передбачає, крім визначення ліквідності балансу, розрахунок відповідних коефіцієнтів, що дає можливість оцінити здатність підприємства своєчасно та у повному обсязі виконувати поточні зобов'язання. Дослідження коефіцієнтів ліквідності здійснюється поетапним зіставленням окремих груп активів із короткостроковими пасивами на основі даних балансу. Таким чином, необхідно за даними фінансової звітності аналізованого підприємства розрахувати показники відповідно до табл. 7.

Коефіцієнт поточної ліквідності (коефіцієнт покриття) характеризує достатність оборотних активів підприємства для погашення своїх боргів та показує, скільки грошових одиниць оборотних активів припадає на кож-

ну грошову одиницю короткострокових зобов'язань. Коефіцієнт швидкої (проміжної) ліквідності розраховують за більш вузьким колом оборотних активів, коли з їх загальної величини віднімають найменш ліквідну їх частину – запаси. Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує, яка частина короткострокової заборгованості може бути у випадку необхідності погашена негайно за рахунок найбільш ліквідних активів.

Показник власних оборотних коштів характеризує ту частину власного капіталу підприємства, яка є джерелом покриття його поточних активів. Коефіцієнт забезпеченості власними оборотним коштом показує, яка частина оборотних активів фінансується за рахунок власних коштів підприємства.

Коефіцієнт забезпеченості запасів і витрат власними оборотними коштами визначає, яка частина матеріальних запасів фінансується за рахунок власних коштів підприємства. Коефіцієнт маневреності ВОК характеризує частку власних оборотних коштів, яка знаходиться у формі абсолютно ліквідних активів – грошових коштів.

Коефіцієнт покриття запасів показує співвідношення величини "нормальних" джерел покриття запасів до величини запасів.

Під час дослідження показників необхідно проаналізувати їх економічний зміст, надати відповідну інтерпретацію, порівняти отримані значення з нормативними (рекомендованими). Також слід проаналізувати їх динаміку та надати відповідні аналітичні висновки.

Таблиця 7

Розрахунок показників ліквідності підприємства

Показник	Джерело інформації	Нормативне значення	На початок року	На кінець року	Відхилення
1	2	3	4	5	6
1. Коефіцієнт поточної ліквідності	1195 / 1700	1,5 – 2			
2. Коефіцієнт швидкої ліквідності	(1195 – 1100 запаси / 1100 товари) / 1700	0,5 – 1			
3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	(1165 нац / 1165 іноз + 1160) / 1700	0,2 – 0,35			

1	2	3	4	5	6
4. Власні оборотні кошти	1495 – 1095	>0			
5. Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	(1495 – 1095) / 1195	>0 збільшення			
6. Коефіцієнт забезпеченості запасів і витрат власними оборотними коштами	(1495 – 1095) / (1100 запаси / 1100 товари)	>0,5			
7. Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	(116 5 нац / 1165 іноз) / (1495 – 1095)	збільшення			
8. Коефіцієнт покриття запасів	(1495 - 1095 + + 1600 + 1615) / 1100 запаси / 1100 товари	> 1			

Практичні завдання до розв'язання

Завдання 1. Баланс підприємства наведено в табл. 8.

Таблиця 8

Баланс підприємства, тис. грн

Актив	На початок року	На кінець року	Пасив	На початок року	На кінець року
1	2	3	4	5	6
Необоротні активи	4 335,7	17 611,4	Власний капітал	5 658,5	2 1675,3
Запаси	3 143,3	4 274	Забезпечення наступних витрат і платежів	708,1	881,5
Векселі одержані	–	–	Довгострокові зобов'язання	279,1	105,8
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1 011,6	1 170,3	Короткострокові кредити банків	400	300

1	2	3	4	5	6
Дебіторська заборгованість за розрахунками	–	95,8	Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	85,5	60
Інша поточна дебіторська заборгованість	1 105,7	1565,1	Векселі видані	–	–
Поточні фінансові інвестиції	–	300	Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1 225,2	642
Грошові кошти та їх еквіваленти:			Поточні зобов'язання за розрахунками	1 784,1	1 757,4
у національній валюті	409,8	195,6	Інші поточні зобов'язання	27,2	40,9
в іноземній валюті	161,6	245	Доходи майбутніх періодів	–	–
Інші оборотні активи	–	–			
Витрати майбутніх періодів	–	5,7			
Баланс	10 167,7	25 462,9	Баланс	10 167,7	25 462,9

Згрупуйте активи за ступенем їх ліквідності й розмістіть у порядку спадання (зменшення) їх ліквідності; зобов'язання (пасив балансу) за строками їх погашення та розмістіть у порядку зростання термінів.

Перевірте рівень ліквідності підприємства через виконання умов співвідношення визначених груп активу та пасиву ($A_1 \geq P_1$; $A_2 \geq P_2$; $A_3 \geq P_3$; $A_4 \leq P_4$) перегрупованого балансу.

Зробіть висновки.

Завдання 2. Перегрупований баланс, залежно від рівня ліквідності активів підприємства й терміновості сплати зобов'язань наведено в табл. 9.

Згрупований баланс підприємства, тис. грн.

Активи	2011 р.	2012 р.	2013 р.	Пасиви	2011 р.	2012 р.	2013 р.
Найбільш ліквідні (A ₁)	4,7	4,7	3,0	Найбільш термінові зобов'язання (П ₁)	185,4	197,8	229,3
Які швидко реалізуються (A ₂)	11,2	19,8	19,3	Короткострокові кредити банків і позики (П ₂)	0,0	0,0	0,0
Які повільно реалізуються (A ₃)	12,4	18,0	13,2	Довгострокові зобов'язання (П ₃)	0,0	0,0	0,0
Які важко реалізуються (A ₄)	363,8	320,4	295,4	Постійні пасиви (П ₄)	206,7	165,2	101,8
Баланс	392,1	363,1	331,1	Баланс	392,1	363,1	331,1

Проаналізуйте в динаміці ліквідність балансу, шляхом: порівняння активів і пасивів; розрахунку коефіцієнта загальної ліквідності станом на початок та кінець 2013 року. Зробіть висновки.

Завдання 3. Використовуючи баланс підприємства (табл. 8) розрахуйте коефіцієнти: абсолютної ліквідності; термінової ліквідності; загальної ліквідності; ліквідності запасів; ліквідності коштів у розрахунках; співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості; мобільності активів; співвідношення активів. Порівняйте розраховані коефіцієнти з нормативними значеннями. Проаналізуйте отримані результати в динаміці.

Враховуючи ступінь ліквідності активів спрогнозуйте фінансовий стан підприємства на короткострокову та довгострокову перспективу.

Зробіть висновки.

Завдання 4. Визначте значення і зміну коефіцієнта рентабельності виробничої діяльності за рік, за такими значеннями фінансових показників: чистий прибуток за минулий рік склав 23,87 млн грн, у поточному році – 20,31 млн грн; амортизаційні відрахування – 13,22 і 16,09 млн грн; операційні витрати – 132,1 і 139,92 млн грн. Надати економічну інтерпретацію отриманим розрахункам.

Завдання 5. Для аналізу фінансового стану фірми "New Jersey motors" необхідно розрахувати значення коефіцієнта поточної ліквідності для двох періодів і порівняти з середньогалузевим значенням.

Оборотні активи фірми в першому періоді були рівні 381 тис. дол., у другому періоді збільшилися до 421 тис. дол. Короткострокові зобов'язання зменшилися з 220 до 199 тис. дол. у другому періоді. Середньогалузеве значення коефіцієнта зменшилося з 2,12 до 1,99 для другого періоду.

Завдання 6. Виручка від продажів підприємства за 2010 рік була 1,12 млн дол., у 2011 році виручка від продажів збільшилася до 1,31 млн дол. Чистий прибуток у 2010 році був 297 і 308 тис. дол. у 2011 році. Як змінилася рентабельність продажів підприємства за 2011 рік?

Тема 7. Аналіз інвестиційної активності підприємства

Завдання. Перед фінансовим менеджером підприємства постає завдання: необхідно вибрати найбільш привабливий інвестиційний проект А або Б. Поток очікуваних доходів від проектів різні, тобто для проекту А складає 5 років, для проекту Б – 4 роки.

Методичні рекомендації

1. *Показник окупності* – $P_{ок}$ – це тривалість періоду, протягом якого сума чистих доходів, дисконтованих на момент завершення інвестицій, дорівнює сумі інвестицій. Існують дві модифікації показника періоду окупності: спрощений період окупності та період окупності з врахуванням фактора часу.

Спрощений показник періоду окупності – P_y (без врахування фактора часу). Даний показник розраховується виходячи з недисконтованих грошових потоків від інвестицій і розміру первісних інвестицій.

Період окупності з врахуванням фактора часу $P_{ок}$ – визначається виходячи з дисконтованих грошових потоків від інвестицій і недисконтованих початкових інвестицій.

2. Чистий приведений дохід (W) становить суму дисконтованих фінансових підсумків за всі роки проекту, включаючи початок інвестицій.

Дана величина характеризує загальний абсолютний результат інвестиційної діяльності і розраховується за формулою:

$$W = \sum_{j=1}^{n_2} E_j V^{j-n_1} - \sum_{t=1}^{n_1} K_t V^t,$$

де K_t – інвестиції (витрати);

E_j – дохід в j -ом періоді;

n_1 – тривалість процесу інвестування;

n_2 – тривалість віддачі;

V_j – дисконтований множник.

Від'ємне значення даного показника показує перевищення витрат над доходами від проекту, позитивне – перевищення доходів над витратами.

3. *Внутрішня норма дохідності* q – це розрахункова ставка процентів, при якій капіталізація регулярно отримуваного доходу дає суму рівну початковим інвестиціям, і вони окупаються. Внутрішня норма дохідності – це міра прибутковості, тобто дисконтна ставка, за якої сьогоднішня вартість грошових потоків дорівнює початковим інвестиціям. Даний показник розраховується за такою формулою:

$$\sum_{t=1}^{n_1} K_t = \sum_{j=1}^{n_2} E_j \times V^j, \quad \text{або} \quad \sum_{t=1}^{n_1} K_t - \sum_{j=1}^{n_2} E_j \times V^j = 0.$$

Розрахувавши, таким чином, внутрішню норму дохідності, отримане значення необхідно порівняти з нормою дохідності, заданою за умовою завдання. Якщо $q_p > q$, то проект рекомендується до виконання; якщо $q_p < q$, то проект збитковий; якщо $q_p = q$, то дохід окупується інвестиціями без отримання додаткового прибутку.

4. *Рентабельність* (індекс дохідності) V – становить співвідношення наведених доходів до наведених інвестиційних витрат і визначається за формулою:

$$V = \frac{\sum_{j=1}^{n_2} E_j \times V^{j+n_1}}{\sum_{t=1}^{n_1} K_t \times V^t}.$$

Пороговим значенням для даного показника є одиниця. Якщо значення індексу дохідності нижче одиниці, то проект не приймається, якщо вище одиниці – то вважається, що витрати окупаються грошовими потоками від інвестицій і проект приймається до виконання.

Із розрахунків необхідно вибрати найбільш рентабельний інвестиційний проект, тобто якщо $V < 1$, то інвестиції не окупаються доходами від проекту.

Практичні завдання до розв'язання

Завдання 1. Підприємство розглядає два варіанти інвестування грошового капіталу в сумі 100 тис. грн:

згідно з першим варіантом передбачається здійснити оновлення виробничих потужностей через заміну старого обладнання новим технологічно вдосконаленим та більшої потужності, що за прогнозними розрахунками забезпечить отримання щорічного чистого грошового доходу у сумі 24 тис. грн. Через 7 років підприємство планує реалізувати це обладнання за 30 тис. грн;

у рамках другого варіанта підприємство розглядає можливість інвестувати капітал у товарно-матеріальні цінності, що дозволить щорічно отримувати чистих грошових надходжень у сумі 15 тис. грн протягом також 7 років. При цьому передбачається вивільнення робочого капіталу після завершення семирічного періоду.

На основі методу чистого приведенного доходу оцінити ефективність запропонованих варіантів інвестування та можливість їх реалізації, якщо підприємство очікує 16 % віддачі на вкладений капітал.

Завдання 2. Використовуючи вхідні дані завдання 1, визначте внутрішню норму прибутковості запропонованих варіантів інвестування, оцініть ефективність запропонованих варіантів інвестування шляхом розрахунку індексів прибутковості та шляхом розрахунку періодів окупності.

Завдання 3. Визначте можливість реалізації інвестиційного проекту за таких умов:

термін реалізації 4 місяці;

обсяг необхідних інвестицій становить 20 млрд грн;

прогнозована виручка від реалізації продукції за місяць становить 5 млрд грн;

затрати на виробництво за місяць складають 3 млрд грн.

Умови фінансування: 30 % – власні кошти; 0 % – позичені кошти.

Умови кредитування: на 1 рік під 15 % річних.

Складіть план фінансових потоків на 2 роки.

Завдання 4. Припустіть, що в інвестиційну компанію надійшли для розгляду бізнес-плани двох альтернативних проектів. Дані, що характеризують ці проекти, наведені в табл. 10. Необхідно визначити, який проект із запропонованих, є найбільш ефективним. Для цього за кожним із проектів обчислити такі показники: чистий приведений дохід; індекс прибутковості; термін окупності; внутрішня норма дохідності. Зробити висновки.

Таблиця 10

Дані бізнес-планів інвестиційних проектів, необхідні для розрахунку показників оцінки ефективності реальних інвестицій

Показники	Інвестиційні проекти	
	"А"	"Б"
1. Обсяг коштів, що інвестуються, дол. США	6 000	5 800
2. Період експлуатації інвестиційного проекту, років	2	4
3. Розмір ставки процента для дисконтування сум грошового потоку, %	10	12
4. Сума грошового потоку всього, дол. США	8 500	9 000
у тому числі:		
1-й рік	4 500	2 000
2-й рік	4 000	2 000
3-й рік		2 000
4-й рік		3 000

Завдання 5. Розрахувати теперішню вартість грошових потоків за кожним із проектів (табл. 11).

Вхідні дані

Обсяг інвестованих коштів, тис. грн		Ставка процента, %		Сума грошового потоку, тис. грн.									
				Проект А					Проект В				
А	В	А	В	Всього	1 рік	2 рік	3 рік	4 рік	Всього	1 рік	2 рік	3 рік	4 рік
11 000	10 800	13	15	13 000	9 000	400	–	–	13 700	5 000	6 000	2 700	–

Визначити показники: чистий приведений дохід; індекс дохідності; період окупності. На основі розрахованих показників визначити найбільш ефективний проект.

Тема 8. Аналіз капіталу підприємства

Завдання. Підприємство в процесі своєї діяльності може використовувати усі доступні йому джерела формування фінансових ресурсів, тобто капіталу. Структура капіталу – важливий фактор, що чинить значний вплив на фінансовий стан підприємства. Це пов'язано насамперед із тим, що використання власного капіталу забезпечує фінансову незалежність підприємства, а залучення позикового – надає йому додаткові можливості для розвитку. При цьому джерела, що підприємство використовує для фінансування своєї діяльності, мають забезпечувати його фінансову стабільність та стійкий розвиток. Тому дуже важливим є аналіз динаміки, складу та структури джерел формування капіталу підприємства.

Використовуючи дані фінансової звітності, слід провести оцінку капіталу підприємства з огляду на його основні складові.

Методичні рекомендації

За даними Форми № 1 "Баланс" слід заповнити табл. 12 – 14 та надати відповідні аналітичні висновки.

Оцінка динаміки та структури власного капіталу

Показник	Джерело інформації	На початок року		На кінець року		Абсолютне відхилення, тис. грн	Темп зростання, %
		сума, тис. грн	% до підсумку	сума, тис. грн	% до підсумку		
1	2	3	4	5	6	7 = 5 – 3	8 = 5/3 x 100
Власний капітал, усього	р. 1495 ф. 1						
1. Статутний капітал	р. 1400 ф. 1						
2. Додатковий вкладений капітал	р. 1410 ф. 1						
3. Резервний капітал	р. 1415 ф. 1						
4. Нерозподілений прибуток (непокриті збитки)	р. 1420 ф. 1						
5. Несплачений капітал	р. 1425 ф. 1						
6. Вилучений капітал	р. 1430 ф. 1						

Таблиця 13

Динаміка складу та структури залученого капіталу підприємства

Показник	Джерело інформації	На початок року		На кінець року		Абсолютне відхилення, тис. грн	Темп зростання, %
		сума, тис. грн	% до підсумку	сума, тис. грн	% до підсумку		
1	2	3	4	5	6	7	8
Позиковий капітал усього, у тому числі:	(р. 1595 + р. 1695) ф. 1						
1. Довгострокові зобов'язання	р. 1595 ф. 1						

1	2	3	4	5	6	7	8
2. Поточні зобов'язання, з них:	р. 1695 ф. 1						
2.1 Короткострокові кредити банку	р. 1600 ф. 1						
2.2 Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	р. 1610 ф. 1						
2.3 Кредиторська заборгованість	р. 1615 ф. 1						
2.4 Інші поточні зобов'язання	р. 1690 ф. 1						

Таблиця 14

Аналіз складу, структури та динаміки кредиторської заборгованості

Показник	Джерело інформації	На початок року		На кінець року		Абсолютне відхилення, тис. грн	Темп зростання, %
		сума, тис. грн	% до підсумку	сума, тис. грн	% до підсумку		
1	2	3	4	5	6	7	8
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	р. 1615 ф. 1						
Поточні зобов'язання за розрахунками:							
з бюджетом	р. 1620 ф. 1						
зі страхування	р. 1625 ф. 1						
з оплати праці	р. 1630 ф. 1						

1	2	3	4	5	6	7	8
з одержаних авансів	р. 1690 ф. 1 – – (рр. 520 – – 610 зі "старого" балансу)						
з позабюджетних платежів							
з учасниками							
із внутрішніх розрахунків							
Усього	Сума за всіма включеними рядками						

Під час формування висновків слід виділити таке:

проаналізувати вартість, склад та динаміку власного капіталу підприємства в аналізованому періоді, звернути увагу на наявність нерозподіленого прибутку або непокритих збитків та динаміку цих показників;

дослідити динаміку складу та структури позикового капіталу підприємства, окрему увагу звернути на співвідношення довго- та короткострокових зобов'язань і його вплив на фінансовий стан досліджуваного підприємства;

проаналізувати склад та динаміку кредиторської заборгованості. Особливу увагу слід звернути на динаміку заборгованості перед бюджетом та позабюджетними фондами, оскільки затримка відповідних платежів викликає нарахування пені та свідчить про проблеми з розрахунками на підприємстві.

Крім цього, необхідно визначити зміну величини капіталу підприємства в цілому, відсоткове співвідношення власного та позикового капіталу в динаміці на початок та кінець аналізованого періоду, проаналізувати його та визначити, як структура капіталу, що склалася на підприємстві, впливає на його фінансовий стан та залежність від зовнішніх джерел фінансування. Зробити загальні висновки.

Практичні завдання до розв'язання

Завдання 1. Ліквідаційна вартість підприємства складає 4,3 млн грн. Прогнозований середньорічний чистий грошовий потік – 540 тис. грн. Середньозважена вартість капіталу складає 12 %. Необхідно визначити економічну вартість підприємства. На основі розрахунків зробити висновок – що вигідніше ліквідація чи реорганізація підприємства.

Завдання 2. Проаналізуйте динаміку й структуру капіталу підприємства за аналізований період (табл. 15). Зробіть фінансово-економічні висновки отриманим розрахункам.

Таблиця 15

Капітал підприємства, тис. грн

Статті балансу	2011 р.	2012 р.	2013 р.
Капітал, разом	230,7	213,6	194,8
1. Власний капітал	121,6	97,2	59,9
1.1. Статутний капітал	29,2	29,2	29,2
1.2. Інший додатковий капітал	161,7	161,7	161,7
1.3. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	69,3	93,7	131,0
2. Позиковий капітал	159,1	180,1	206,8
2.1. Довгострокові зобов'язання	50,0	63,7	71,9
2.2. Короткострокові зобов'язання	109,1	116,4	134,9

Завдання 3. Проаналізуйте динаміку й структуру власного капіталу підприємства (табл. 16). Зробіть висновки.

Таблиця 16

Власний капітал підприємства, тис. грн

Статті балансу	2011 р.	2012 р.	2013 р.
Статутний капітал	325 503,4	325 503,4	325 503,4
Інший додатковий капітал	151 612,2	217 450,1	23 5081,2
Резервний капітал	17 647,1	33 460,8	81 375,8
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	40 814	121 484,7	75 724
Вилучений капітал	-2 415	-7 021,5	-36,5
Власний капітал	533 161,7	690 877,5	717 647,9

Завдання 4. Ліквідаційна вартість підприємства, справа про банкрутство якого розглядається в суді, оцінена в 5,3 млн грн. У випадку

реорганізації прогнозується одержання 0,5 млн грн чистих грошових потоків щорічно. Середньозважена вартість капіталу складає 10 %. Суд збирається прийняти рішення про ліквідацію підприємства. Чи буде це економічно обґрунтованим рішенням? Зробити фінансово-економічні висновки.

Тема 9. Аналіз майна підприємства

Завдання. За даними фінансової звітності підприємства (Баланс та Звіт про фінансові результати) слід, із використанням методів горизонтального, вертикального та коефіцієнтного аналізу, провести оцінку стану та структури майна господарюючого суб'єкта, оцінити загальну ефективність його використання.

Методичні рекомендації

Для виконання завдання необхідно заповнити табл. 17 – 19 та за результатами розрахунків надати аналітичні висновки.

Таблиця 17

Загальна оцінка вартості майна підприємства

Показник	Формула розрахунку	На початок року	На кінець року	Відхилення, +/-
Всього майна, тис. грн	Підсумок балансу			
у тому числі:				
основні, засоби, тис. грн	р.1095 ф.1			
оборотні кошти, тис. грн	(1170 + 1595) ф. 1			
із них:				
матеріальні оборотні кошти, тис. грн	(рр. 1100 запаси / / 1100 товари) ф. 1			
грошові кошти та їх еквіваленти	(рр. 1160 – 1165) ф. 1			

Оцінка складу майна за структурними складовими

Структурні складові майна підприємства	Формула розрахунку	На початок року		На кінець року		Відхилення, +/-	
		сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	у сумі, тис. грн	у %
Усього майна, в тому числі:	Підсумок балансу						
необільні (основні) засоби	р. 1095						
мобільні (оборотні) засоби	(р. 1195 + р. 1200) ф. 1						
з них запаси:	(рр. 1100 запаси / 1100 товари) ф. 1						
дебіторська заборгованість	(рр. 1130 – 1136 / 1155) ф. 1						
грошові кошти та їх еквіваленти	(рр. 1160 – 1165) ф. 1						
інші оборотні активи	(р. 1190 + р. 1170) ф. 1						

Таблиця 19

Розрахунок коефіцієнтів оцінки майнового стану підприємства

Показник	Формула розрахунку	На початок року	На кінець року	Відхилення +/-
Індекс постійного активу	р. 1095 ф. 1 / р. 1495 ф. 1			
Коефіцієнт зносу ОФ	р. 1012 ф. 1 / р. 1011 ф. 1			
Коефіцієнт придатності ОФ	р. 1010 ф. 1 / р. 1011 ф. 1			
Коефіцієнт реальної вартості майна	(р.1010 + р. 1100 запаси + р. 1100 нзп) / р.1300 ф. 1			
Рентабельність майна підприємства	р. 1160 ф. 2 / (р. 1300 _{с.р.*}) ф. 1			

Примітка: *с.р. – середньорічне значення.

Висновки слід формувати з урахуванням таких моментів. До структури майна підприємства згідно з П(С)БО 2 "Баланс" належать:

- необоротні активи;
- оборотні активи;
- витрати майбутніх періодів.

Структура майна дає загальне уявлення про фінансовий стан підприємства. Вона показує частку кожного елемента в активах.

Показники майнового стану підприємства характеризують стан і структуру активів підприємства та доповнюють результати, отримані за допомогою вертикального й горизонтального методів аналізу.

Коефіцієнт зносу основних засобів характеризує частку вартості списану на витрати в попередніх періодах, у первісній вартості 03. Значення цього показника більше за 0,5 є небажаним для підприємства.

Коефіцієнт придатності основних засобів доповнює значення коефіцієнта зносу до 1 (або 100 %).

Індекс постійного активу показує частку необоротних активів у джерелах власних коштів.

Коефіцієнт реальної вартості майна показує, яку частку у вартості майна становлять засоби виробництва. Цей показник визначає рівень виробничого потенціалу підприємства, забезпеченість виробничого процесу засобами виробництва. Загальноприйнято, що якщо значення цього показника нижче за 0,5, то це негативна ознака як для підприємства, так і для його партнерів.

Рентабельність усього майна підприємства свідчить про те, скільки одиниць чистого прибутку одержало підприємство з кожної одиниці свого майна (загальної суми активів).

Під час формування висновків слід висвітлити таке:

проаналізувати вартість майна підприємства та основних його елементів у динаміці, інтерпретували її зростання або зменшення з точки зору впливу на фінансовий стан підприємства;

проаналізувати структуру майна, виділити структурні складові, що мають найбільшу (найменшу) питому вагу, розглянути структуру та динаміку майна з точки зору його загальної оборотності;

зробити висновки за розрахованими коефіцієнтами щодо майнового стану підприємства та сформулювати загальний висновок щодо ефективності використання майна.

Практичні завдання до розв'язання

Завдання 1. Баланс підприємства наведено в табл. 20.

Таблиця 20

Баланс підприємства

Показник	2010р.	2011р.	2012р.
1	2	3	4
Актив			
I Нематеріальні активи:			
залишкова вартість	1 248,9	1 085,8	1 971,7
первісна вартість	1 929,9	1 947,2	3 029,3
знос	681	861,4	1 057,6
Незавершене будівництво	23 673,8	14 650,5	3 615,8
Основні засоби:			
залишкова вартість	511 380,1	587 130,2	597 720,9
первісна вартість	1 216 006,2	1 358 304,6	1 416 618,9
знос	704 626,1	771 174,4	818 898
Довгострокові фінансові інвестиції, які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	40 414,7	42 621,2	43 559,2
Довгострокова дебіторська заборгованість	6 282,5	6 361,8	7 352,8
Відстрочені податкові активи		4 250,3	4 370,3
Усього за розділом I	583 000	656 099,8	658 590,7
II Запаси:			
виробничі запаси	48 234	43 659	43 004,9
тварини на вирощуванні та відгодівлі	45,2	55,6	62,6
незавершене виробництво	3 709,7	4 009,1	3 943,7
готова продукція	52 695,7	48 790,3	26 944,1
товари	1 797,8	1 662,2	2 192,8
Векселі одержані	6 898,7	56,3	4 226,4
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:			
чиста реалізаційна вартість	39 469,3	21 622,3	40 724
первісна вартість	39 469,3	21 622,3	46 532
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
з бюджетом	36 684,5	33 289,6	45 893,8
за виданими авансами	52 884,1	22 952,4	16 290,4
Інша поточна дебіторська заборгованість	2 729,9	14 883,3	15 219,9
Грошові кошти та їх еквіваленти:			
в національній валюті	1 895,8	75 954,2	48 179
в іноземній валюті	91 718,5	23 771,8	41 961,1

1	2	3	4
Інші оборотні активи	13,5	42,6	6,6
Усього за розділом II	338 776,7	290 748,7	288 649,3
III. Витрати майбутніх періодів	2 922,1	13 877,6	23 492,4
Баланс	924 698,8	960 726,1	970 732,4
Пасив			
I. Власний капітал			
Статутний капітал	325 503,4	325 503,4	325 503,4
Інший додатковий капітал	217 450,1	235 081,2	336 114,5
Резервний капітал	33 460,8	81 375,8	81 375,8
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	121 484,7	75 724	20 989,8
Вилучений капітал	-7 021,5	-36,5	-4 936,1
Усього за розділом I	690 877,5	717 647,9	759 047,4
II. Забезпечення наступних витрат і платежів			
Забезпечення виплат персоналу		0,1	0,1
Інші забезпечення	0,1		
Цільове фінансування	-49,9	-80,3	185
Усього за розділом II	-49,8	-80,2	185,1
III. Довгострокові зобов'язання			
Довгострокові кредити банків		32 217,6	17 027,9
Довгострокові фінансові зобов'язання	20 536,2	55 225,3	22 997,4
Інші довгострокові зобов'язання	27 423,1	22 067,8	15 616,1
Усього за розділом III	47 959,3	109 510,7	55 641,4
IV. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків		2 034,3	3 014,2
Векселі видані	13 991,4	10 858,2	7 714
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	65 954	30 491	48 898
Поточні зобов'язання за розрахунками:			
з одержаних авансів	3 011	13 765,5	15 075,7
з бюджетом	968,7	1 050,5	1 220,1
з позабюджетних платежів	1 857,9	9,7	2,2
зі страхування	893,5	910,9	907,1
з оплати праці	2 056,5	2 109,5	1 848,5
з учасниками	1 448	5 629,7	1 869
Інші поточні зобов'язання	95 460,4	6 651,8	75 039,3
Усього за розділом IV	185 641,4	133 377,3	155 588,1
V. Доходи майбутніх періодів	270,4	270,4	270,4
Баланс	924 698,8	960 726,1	970 732,4

Побудуйте та проаналізуйте аналітичний баланс підприємства.

Проведіть горизонтальний та вертикальний аналіз майна підприємства за допомогою показників динаміки.

Розрахуйте показники ефективності використання майна підприємства.

Зробіть висновки.

Тема 10. Аналіз руху грошових потоків

Завдання. Для підприємств, що функціонують у ринкових умовах, здійснення безперервного руху грошових коштів стає головним завданням, успішне розв'язання якого зможе забезпечити функціонування основної діяльності та своєчасне погашення зобов'язань. Аналіз руху потоків грошових коштів дає змогу вивчити їх динаміку, визначити суму перевищення надходжень над виплатами. І, отже, зробити висновок про можливість внутрішнього фінансування. У даному завданні необхідно, використовуючи дані фінансової звітності, визначити тривалість фінансового циклу для підприємства.

Методичні рекомендації

Тривалість фінансового циклу характеризується середньою тривалістю між відпливом грошових коштів у зв'язку зі здійсненням поточної виробничої діяльності та їх припливом, як результатом виробничо-господарської діяльності.

Формула визначення *тривалості фінансового циклу* має такий вигляд:

$$ТФЦ = ТОЦ - ТОК, \quad (1)$$

де ТФЦ – тривалість фінансового циклу;

ТОЦ – тривалість операційного циклу;

ТОК – тривалість обігу кредиторської заборгованості.

Оскільки:

$$ТОЦ = ТОВ + ТОД, \quad (2)$$

де ТОВ – тривалість обігу виробничих запасів;

ТОД – тривалість обігу дебіторської заборгованості, то:

$$ТФЦ = ТОВ + ТОД - ТОК. \quad (3)$$

Визначити складові тривалості фінансового циклу можна таким чином (одиниця вимірювання – дні):

$$\text{ТОВ} = (\text{Середня вартість виробничих запасів} / \text{Витрати на виробництво продукції}) \times 365. \quad (4)$$

$$\text{ТОД} = (\text{Середня вартість дебіторської заборгованості} / \text{Виручка від реалізації продукції}) \times 365. \quad (5)$$

$$\text{ТОК} = (\text{Середня вартість кредиторської заборгованості} / \text{Витрати на виробництво продукції}) \times 365. \quad (6)$$

У табл. 21 подано інформаційне забезпечення визначення складових тривалості фінансового циклу.

Таблиця 21

Інформаційне забезпечення розрахунку складових тривалості фінансового циклу

Показник	Джерело інформації
Вартість запасів	р. 1100 ф. 1
Дебіторська заборгованість	р. 1125 + 1130 + 1135 + 1155
Кредиторська заборгованість	р. 1615 ф. 1
Витрати на виробництво продукції	р. 2050 ф. 2
Виручка від реалізації продукції	р.2000 ф.2

Таким чином, використовуючи дані фінансової звітності підприємства згідно з табл. 21, слід визначити тривалість фінансового циклу в аналізованому періоді, відстежити її динаміку та зробити відповідні висновки.

Практичні завдання до розв'язання

Завдання 1. Аналіз руху грошових коштів за прямим методом передбачає перегрупування даних звіту про фінансові результати з огляду видів діяльності підприємства, виділивши при цьому джерела надходження та напрями витрачання. Отримані результати подано в табл. 22. Розра-

хуйте та проаналізуйте в динаміці: суму чистого грошового потоку від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності; загальну суму чистого грошового потоку.

Проаналізуйте в динаміці рух грошових коштів з огляду на види діяльності підприємства.

Таблиця 22

Рух грошових коштів з огляду на види діяльності підприємства,
тис. грн

Показники	2010 р.	2011 р.	2012 р.
Операційна діяльність			
Джерела надходження грошових коштів			
Виручка від реалізації продукції	394,6	327,4	272,5
Погашення дебіторської заборгованості	13,1	-5,1	0,3
Інші надходження	15,6	58,1	16,8
Разом	423,3	380,4	289,6
Напрями витрачання грошових коштів			
Собівартість реалізованої продукції (за мінусом амортизації)	351,0	254,7	225,8
Поточні витрати, пов'язані з реалізацією продукції	27,2	28,1	29,5
Зміна залишків запасів	-13,0	3,3	-2,8
Зміна поточних зобов'язань за рахунками	-22,6	-7,3	-18,5
Інші платежі	65,8	54,6	45,4
Інші витрати	-	63,1	11,2
Разом	408,4	396,5	290,6
Чистий рух коштів від операційної діяльності	14,9	-16,1	-1,0
Інвестиційна діяльність			
Джерела надходження грошових коштів			
Виручка від реалізації основних засобів та нематеріальних активів	-	4,0	-
Напрями витрачання грошових коштів			
Зміна залишків незавершеного будівництва	12,1	-12,1	-
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	-12,1	16,1	-
Фінансова діяльність			
Джерела надходження грошових коштів			
Напрями витрачання грошових коштів			
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	-	-	-
Чистий рух грошових коштів за звітний період	2,8	0	-1,0

Завдання 2. Аналіз руху грошових коштів за непрямим методом передбачає перегрупування даних звіту про фінансові результати з огляду на види діяльності підприємства. Отримані результати наведено в табл. 23.

Таблиця 23

Рух грошових коштів з огляду на види діяльності підприємства,
тис. грн

Показники	2010 р.	2011 р.	2012 р.
Грошові кошти від операційної діяльності			
Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування	51,5	31,5	37,3
Корегування прибутку (збитку): амортизація необоротних активів	17,7	16,5	14,7
зміна поточної заборгованості	6,0	-5,1	0,3
зміна запасів	13,0	-3,3	2,8
зміна поточних зобов'язань	22,6	7,3	18,5
Зміна витрат майбутніх періодів	7,1	-	-
Чистий рух коштів від операційної діяльності	14,9	-16,1	-1,0
Грошові кошти від інвестиційної діяльності			
Виручка від реалізації основних засобів та нематеріальних активів	-	4,0	-
Зміна обсягу незавершеного будівництва	-12,1	-12,1	-
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	-12,1	16,1	-
Грошові кошти від фінансової діяльності			
Чистий рух грошових коштів за звітний період	2,8	-	-1,0

Розрахуйте та проаналізуйте в динаміці суму чистого грошового потоку від операційної діяльності.

Проаналізуйте в динаміці рух грошових коштів з огляду на види діяльності підприємства.

Завдання 3. Обсяг грошових потоків підприємства можна визначити на підставі використання звіту про рух грошових коштів. Вхідний грошовий потік визначається як сума надходжень грошових коштів від

операційної, інвестиційної та фінансової діяльності (табл. 24), а вихідний потік – як сума витрачених грошових коштів у ході проведення кожного виду діяльності (табл. 25).

Таблиця 24

Вхідний грошовий потік, тис. грн

Показники	2008 р.	2009 р.	2010 р.
1. Операційна діяльність	458,9	392,8	310,9
Виручка від реалізації продукції	394,6	327,4	272,5
Погашення дебіторської заборгованості	13,1	-	0,3
Інші надходження	15,6	58,1	16,8
Зміна залишків запасів	13,0	-	2,8
Зміна поточних зобов'язань за розрахунками	22,6	7,3	18,5
2. Інвестиційна діяльність	-	16,1	-
Виручка від реалізації основних засобів та нематеріальних активів	-	4,0	-
Зміна залишків незавершеного будівництва	-	12,1	-
3. Фінансова діяльність	-	-	-
Загальний обсяг вхідного потоку	458,9	408,9	310,9

Таблиця 25

Вихідний грошовий потік, тис. грн

Показники	2008 р.	2009 р.	2010 р.
1. Операційна діяльність	444,0	408,9	311,9
Собівартість реалізованої продукції	351,0	254,7	225,8
Поточні витрати, пов'язані з реалізацією продукції	27,2	28,1	29,5
Зміна залишків запасів	-	3,3	-
Інші платежі	65,8	54,6	45,4
Інші витрати	-	63,1	11,2
Покриття дебіторської заборгованості	-	5,1	-
2. Інвестиційна діяльність	12,1	-	-
Зміна залишків незавершеного будівництва	12,1	-	-
3. Фінансова діяльність	-	-	-
Загальний обсяг вихідного потоку	456,1	408,9	311,9

Проведіть горизонтальний і вертикальний аналіз обсягів вхідного та вихідного грошового потоку шляхом розрахунку показників динаміки.

Тема 11. Комплексний аналіз прибутку підприємства

Завдання. Використовуючи дані фінансової звітності підприємства провести аналіз формування показників фінансових результатів діяльності підприємства, виділити та охарактеризувати фактори, що впливають на розмір та динаміку чистого прибутку підприємства. Базуючись на даних фінансової звітності підприємства, розрахувати та проаналізувати показники, що характеризують прибутковість діяльності господарюючого суб'єкта.

Методичні рекомендації

У структурі аналізу даних звіту про фінансові результати виділяють такі показники:

чистий дохід (виручка) від реалізації продукції; валовий прибуток (збиток); операційний прибуток (збиток);

прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування; прибуток (збиток) від звичайної діяльності після оподаткування; чистий прибуток (збиток).

Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства включає такі обов'язкові елементи:

горизонтальний аналіз фінансових результатів за звітний період – дослідження змін кожного показника за аналізований період;

вертикальний аналіз – дослідження структури відповідних показників і їх змін.

Аналіз фінансових результатів необхідно здійснювати на підставі даних ф. № 2 "Звіт про фінансові результати"

Вивчення та аналіз загальної суми прибутку на підприємстві слід проводити за допомогою поєднання методів горизонтального та вертикального аналізу і подати у вигляді таблиці (табл. 26).

Аналіз структури формування фінансових результатів підприємства (джерело інформації ф. № 2)

№ п/п	Показник	Звітний рік			Попередній рік			Відхилення
		Чистий дохід	Собівартість	Прибуток (збиток)	Чистий дохід	Собівартість	Прибуток (збиток)	
1	2	3	4	5 = 3 – 4	6	7	8 = 6 – 7	9 = 8 – 5
1	Виручка від реалізації продукції (робіт, послуг)	р. 2000	р. 2050		р. 2000	р. 2050		
	Валовий прибуток (збиток)			р. 2090 (2095)			р. 2090 (2095)	
2	Інша операційна діяльність	р. 2120	р. 2180		р. 2120	р. 2180		
3	Адміністративні витрати		р. 2130			р. 2130		
4	Витрати на збут		р. 2150			р. 2150		
	Фінансовий результат від операційної діяльності			р. 2190 (2195)			р. 2190 (2195)	
5	Участь у капіталі	р. 2200	р. 2255		р. 2200	р. 2255		
6	Інші фінансові операції	р. 2240	р. 2270		р. 2240	р. 2270		
7	Інша звичайна діяльність	р. 130	р. 160		р. 130	р. 160		
	Фінансовий результат до оподаткування			р. 2290 (2295)			р. 2290 (2295)	
8	Податок на прибуток		р. 2300			р. 2300		
9	Прибуток (збиток від припиненої діяльності після оподаткування)			р. 2305			р. 2305	
	Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток)			р. 2350 (2355)			р. 2350 (2355)	

За даними таблиці необхідно визначити й проаналізувати, які фактори та яким чином вплинули на формування і зміну чистого прибутку підприємства. У висновках слід відзначити також динаміку основних показників фінансових результатів діяльності та зробити висновки щодо зростання або зменшення абсолютних показників фінансових результатів. Виходячи з отриманих висновків, слід сформулювати рекомендації щодо напрямів зростання прибутку.

Рентабельність демонструє ефективність фінансово-господарської діяльності підприємства та показує, скільки гривень прибутку (валового,

операційного, до оподаткування, чистого) приходиться на 1 грн реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), активів, власного капіталу тощо. Інформаційним забезпеченням аналізу рентабельності підприємства є форма № 1 "Баланс" та форма № 2 "Звіт про фінансові результати".

Аналіз рентабельності підприємства здійснюється за допомогою системи показників. До основних показників рентабельності відносять:

рентабельність активів (майна) – показує, який прибуток отримує підприємство з кожної гривні, вкладеної в його активи.

Аналіз рентабельності активів здійснюють для оцінки ефективності діяльності підприємства, також використовують під час вивчення попиту на продукцію:

рентабельність сукупного капіталу, має економічну інтерпретацію, аналогічну попередньому показнику. Значення цього коефіцієнта цікавить у першу чергу інвесторів;

рентабельність власного капіталу, цей показник має значення насамперед для наявних і потенційних власників та акціонерів. Рентабельність власного капіталу показує, який прибуток приносить кожна інвестована власниками грошова одиниця. Це основний показник, що використовують для характеристики ефективності вкладень у діяльність того чи іншого виду;

валова рентабельність реалізованої продукції. Даний показник відображає ефективність виробничої діяльності підприємства, а також ефективність політики ціноутворення;

операційна рентабельність реалізованої продукції. Цей коефіцієнт показує рентабельність підприємства після вирахування затрат на виробництво і збут товару. Він є одним із найкращих інструментів визначення операційної ефективності та свідчить про спроможність керівництва підприємства отримувати прибуток від діяльності до вирахування витрат, які не відносяться до операційної діяльності. Аналіз цього показника в сукупності з показником валової рентабельності дозволяє сформулювати уявлення про те, чим викликані зміни рентабельності;

чиста рентабельність реалізованої продукції відображає відношення чистого прибутку до розміру виручки від реалізації продукції підприємства. Якщо показник операційної рентабельності залишається незмінним, а показник чистої рентабельності знижується, то це може свідчити або про збільшення фінансових витрат і отримання збитків від участі в капіталі інших підприємств, або про підвищення суми сплачених податкових платежів;

валова рентабельність основної діяльності характеризує ефективність роботи структурних підрозділів підприємств за центрами витрат і центрами відповідальності, де відбувається формування змінних витрат,

безпосередньо пов'язаних із виготовленням продукції та загальновиробничим управлінням, а також визначення виробничої собівартості. Дає змогу визначити, скільки копійок валового прибутку, який створюється в процесі реалізації продукції, формує 1 грн витрат виробничої собівартості;

рентабельність операційної діяльності свідчить про ефективність операційних витрат підприємства і відображає суму прибутку, отриману в розрахунку на 1 грн цих витрат.

Виконання аналізу рентабельності підприємства передбачає заповнення табл. 27.

Таблиця 27

Показники рентабельності підприємства у 200_ – 200_ роках

Показник	Джерело інформації	200_ рік	200_ рік	200_ рік
1. Рентабельність активів (капіталу)	(ф. 2 р. 2350 (2355) x 2) / / ф. 1р. (1900 _п * + 1900 _к)*			
2. Рентабельність власного капіталу	(ф. 2 р. 2350 (2355) x 2) / / ф.1 р. (1495 _п + 1495 _к)			
3. Валова рентабельність реалізованої продукції	ф. 2 р. 2090 (2095) / / ф. 2 р. 2000			
4. Операційна рентабельність реалізованої продукції	ф. 2 р.2190 (2195) / / ф. 2 р. 2000			
5. Чиста рентабельність реалізованої продукції	ф. 2 р. 2350 (2355) / / ф. 2 р. 2000			
6. Валова рентабельність основної діяльності	ф. 2 р. 2090 (2095) x 2 / / ф. 1 р. 1030			
7. Рентабельність операційної діяльності	ф. 2 р. 2190 (2195) / / ф. 1. р. (1030 + 1095)			

*Примітка: індекси "п" та "к" біля рядків балансу означають відповідно початок та кінець звітного періоду.

У процесі аналізу необхідно дослідити отримані під час розрахунків значення та динаміку перелічених показників рентабельності.

За результатами аналізу рентабельності надаються висновки про ефективність фінансово-господарської діяльності підприємства (в аспекті аналізованих показників).

Практичні завдання до розв'язання

Завдання 1. Фінансові результати діяльності підприємства подано в табл. 28.

Проведіть горизонтальний і вертикальний аналіз фінансових результатів підприємства за допомогою показників динаміки. Зробіть висновки.

Таблиця 28

Звіт про фінансові результати підприємства

Стаття	2010 р.	2011 р.	2012 р.
1	2	3	4
1. Фінансові результати			
Доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	832 153,3	724 207,2	654 179,0
Податок на додану вартість	33 767,9	33 496,1	23 459,6
Чистий доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	798 385,4	690 711,1	630 719,4
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	451 559,1	447 318,7	450 398,2
Валовий: прибуток	346 826,3	243 392,4	180 321,2
Інші операційні доходи	382 378,7	438 433,5	390 094,2
Адміністративні витрати	38 569,4	34 483,3	28 664,8
Витрати на збут	96 790,8	118 771,8	115 957,5
Інші операційні витрати	399 284,3	436 570,5	393 864,1
Фінансові результати від операційної діяльності: прибуток	194 560,5	92 000,3	31 929,0
Дохід від участі в капіталі	447,1	461	
Інші фінансові доходи	5 873,6	9 290	7 668,4
Інші доходи	25 643,5	49 602,8	52 134,7
Фінансові витрати	1 901,5	15 726,6	42 315,7
Витрати від участі в капіталі			282,8
Інші витрати	50 537,5	33 084,5	20 871,2
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування: прибуток	174 085,7	102 543,0	28 262,4
Податок на прибуток від звичайної діяльності	43 687,4	26 819	7 272,6
Фінансові результати від звичайної діяльності: прибуток	130 398,3	75 724,0	20 989,8
Чистий прибуток	130 398,3	75 724,0	20 989,0
2. Елементи операційних витрат			
Матеріальні затрати	549 040,2	497 541,6	461 720,6
Витрати на оплату праці	35 226	45 628,7	43 780,1

1	2	3	4
Відрахування на соціальні заходи	11 349,4	17 135,8	17 389,8
Амортизація	39 678	755 492	59 431,4
Інші операційні витрати	384 057,8	401 280,7	384 651,1
Разом	1 019 351,4	1 037 078,8	966 973,0

Завдання 2. Використовуючи баланс (див. табл. 20) і звіт про фінансові результати (див. табл. 28) за 2010 р., проведіть розрахунок рентабельності власного капіталу підприємства. Використовуючи схему наведену на рис. 1, визначте вплив факторів.

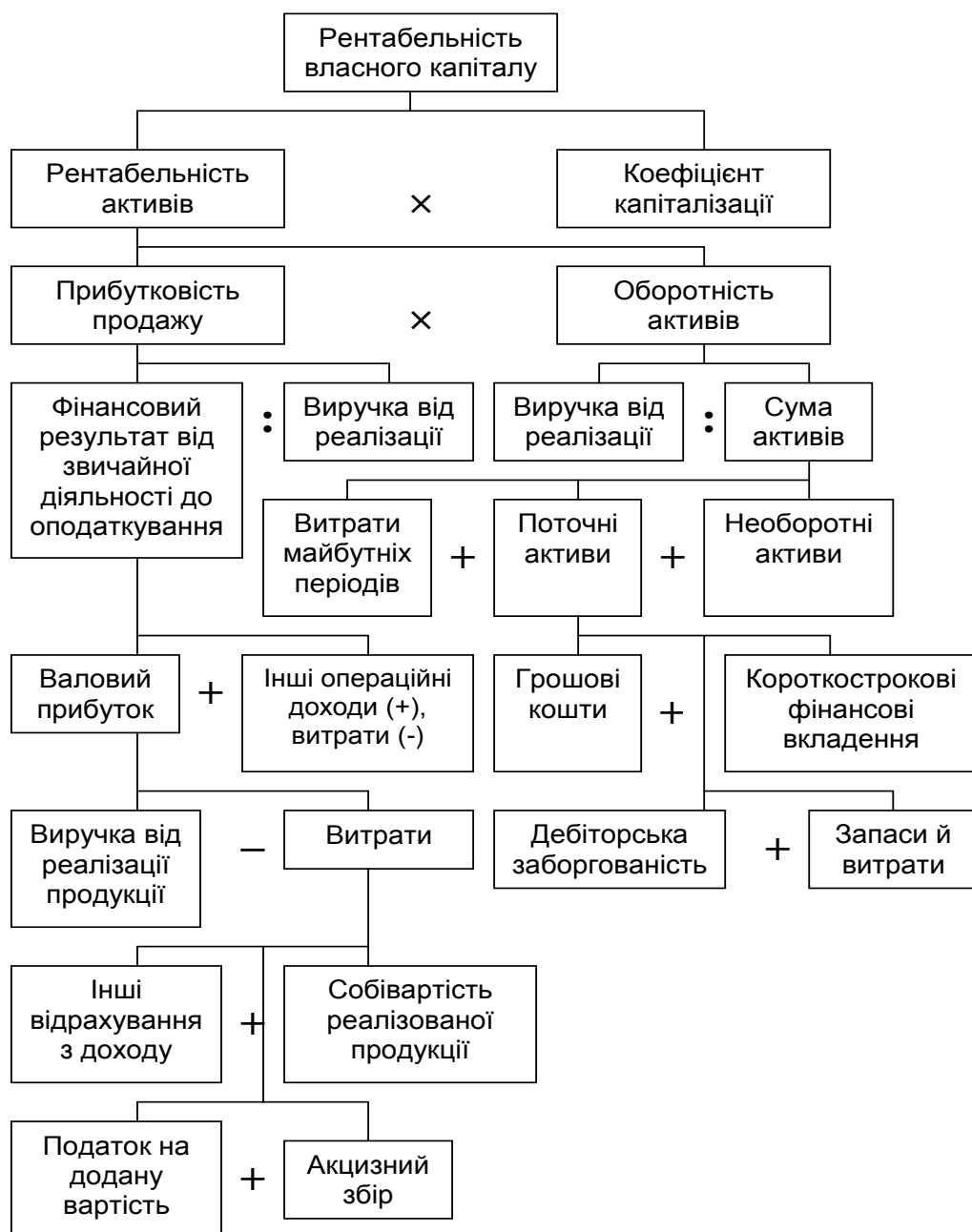

Рис. 1. Схема Дюпона для розрахунку рентабельності власного капіталу

Завдання 3. Використовуючи звіт про фінансові результати підприємства (див. табл. 26) проведіть горизонтальний і вертикальний аналіз доходів і витрат підприємства за допомогою показників динаміки. Зробіть висновки.

Завдання 4. Використовуючи баланс підприємства (див. табл. 18) та звіт про фінансові результати підприємства (див. табл. 26), розрахуйте та проаналізуйте в динаміці коефіцієнти: рентабельності активів; рентабельності власного капіталу; рентабельності діяльності; рентабельності продукції; рентабельності сукупного капіталу; валової, операційної й чистої рентабельності продажу; валової й чистої рентабельності виробництва.

Завдання 5. Комерційний банк "Резидент" було створено 1994 року на базі інноваційного будівельного банку з метою надання йому більшої свободи дій.

За 4 роки роботи активи банку збільшились більше ніж у 340 разів. Банк орієнтується на постійне розширення асортименту послуг та території, яку він обслуговує, використовуючи на такі цілі левову частину прибутку.

За роки своєї роботи банк відкрив 46 філій у більшості областей України. Крім основної сфери послуг, зазначених у генеральній ліцензії, статуті, а також у законі України про банки, комерційний банк "Резидент" постійно пропонував нові види послуг. Так, у 1997 р. було відкрито сховища, обладнані індивідуальними сейфами й депозитними вкладками. Наприкінці 1998 р. банк увійшов до системи міжнародних розрахунків СБІФ і мав понад 20 банків-кореспондентів.

Крім того, банк мав найширшу сферу пропозицій щодо кредитування з-поміж багатьох українських банків, був гарантом у різних великих фінансових операціях. На початку роботи банком було створено багато СП та МП. Однак, деякі філії банку стали збитковими ще з моменту свого створення за браком коштів та через незадовільну якість банківських послуг.

Унаслідок послаблення контролю за діяльністю філій, браком новацій у політиці банку його фінансова ситуація щодалі погіршувалась. Після чергового підвищення НБУ процентної ставки за міжбанківськими кредитами та видачі кількох великих кредитів філіям банку, він став неплатоспроможним.

Рекомендована література

Бочаров В. В. Финансовое моделирование – СПб : Питер, 2000. – 208 с. : ил. – (Серия "Краткий курс").

Господарський кодекс України // Офіційний вісник України. – 2003. – № 11. – 458 с.

Гриньова В. М. Фінанси підприємств : навч. посібн. Ч. 1. / В. М. Гриньова, В. О. Коюда, Т. І. Лепейко. – Х. : Вид. ХДЕУ, 2001. – 224 с.

Кизим М. О. Оцінка і діагностика фінансової стійкості підприємства : монографія / М. О. Кизим, В. А. Забродський, В. А. Зінченко. – Х. : В. Д. "ІНЖЕК", 2003. – 144 с.

Ковалев В. В. Финансовый анализ / В. В. Ковалев. – М. : "Финансы и статистика", 1997. – 265 с.

Крейнина М. Н. Финансовое состояние предприятия. Методы оценки / М. Н. Крейнина. – М. : ИКЦ "ДИС", 1997. – 224 с.

Крылов Э. И. Анализ эффективности инвестиционной и инновационной деятельности предприятия : учебн. пособ. – 2-е изд., перераб. и доп. / Э. И. Крылов, В. М. Власова, И. В. Журавкова. – М. : Финансы и статистика, 2003. – 608 с.

Кузенко Т. Б. Фінансова безпека підприємства : навч. посібн. / Т. Б. Кузенко, Л. С. Мартюшева, О. В. Грачов. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2010. – 300 с.

Фінансова звітність за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку. – К. : Лібра, 1999. – 336 с.

Национальные стандарты бухгалтерского учета // Налоги и бухгалтерский учет. – № 8 (128). – 22 августа 2005 года. – С. 128.

Павловська О. В. Фінансовий аналіз : навч.-метод. посібн. для самост. вивч. дисц. / О. В. Павловська, Н. М. Притуляк, Н. Ю. Невмержицька. – К. : КНЕУ, 2002. – 388 с.

Податковий Кодекс України // Офіційний вісник України. – 2010. – № 92 (10. 12. 2010), ст. 3248.

Про підприємства в Україні : Закон України від 27.03.91 р. / № 3356 – XII // Галицькі контракти. – 2000. – Спец. випуск. – С. 18 – 28.

Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні : Закон України від 16.01.2003 р. № 433-IV // Офіційний Вісник України. – 2003. – № 7. – С. 1243 – 1258.

Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки : Закон України від 11.07.2001 р. № 2623 // Офіційний Вісник України. – 2001. – № 31. – С. 93 – 104.

Савицкая Г. В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия : 4-е изд., перераб. и доп. / Г. В. Савицкая. – Мн. : ООО "Новое знание", 2000. – 668 с.

Савчук В. П. Финансовый менеджмент предприятий: прикладные вопросы с анализом деловых ситуаций / В. П. Савчук. – К. : "Максимум", 2001. – 600 с.

Цал-Цалко Ю. С. Фінансовий аналіз : підручник / Ю. С. Цал-Цалко. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 566 с.

Цал-Цалко Ю. С. Фінансова звітність підприємства та її аналіз : навч. посібн. – 2-е вид., перероб. і доп. / Ю. С. Цал-Цалко. – К. : ЦУЛ, 2002. – 360 с.

Шеремет А. Д. Методика финансового анализа / А. Д. Шеремет, Р. С. Сайфулин. – М. : ИНФРА – М, 1999. – 176 с.

Статистична інформація [Електронний ресурс] / Державний комітет статистики України. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Практичні завдання
з навчальної дисципліни
"ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ"
для студентів галузі знань
0305 "Економіка та підприємництво"
денної форми навчання

Укладачі: **Карпенко Аліна Станіславівна**
Бровко Ольга Іванівна
Грачов Володимир Іванович

Відповідальний за випуск **Раєвнєва О. В.**

Редактор **Хижняк Т. М.**

Коректор **Маркова Т. А.**

План 2014 р. Поз. № 143.

Підп. до друку Формат 60×90 1/16. Папір MultiCopy. Друк Riso.

Ум.-друк. арк. 2,75. Обл.-вид. арк. 3,44. Тираж прим. Зам. №

Видавець і виготівник – видавництво ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, пр. Леніна, 9а

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи

Дк № 481 від 13.06.2001 р.